

BIBLIOGRAFIA

L. SPITZER : *Syntaktische Beiträge* (Extret de les *Mitteilungen des Rumänischen Instituts an der Universität Wien*, vol. I. 1914).

A les pàgines 375 segs. i per via de suplement a l'article II dels seus *Beiträge*, el Sr. Spitzer comenta i il·lustra amb multitud d'exemples trets d'autors moderns una llarga serie de casos sintàctics : *Jo vinga apretar el pas; plora que plora i debatega que debategaràs; ... i tira cap a llevant; ... i ala, ala, cap a garbí sempre; ... i au, al treball!; ... i embornada per aquí, estrebada per allà; ... i cames ajudeu-me; ... si cau o no cau; ... i, aneu a saber!; ara rega l'hort, ara ajuda missa, ara fes hores de camí; ... de llarg en llarg; de sec en sec; etc.* — P. B.

A. FERRER : *Rondaies de Menorca*, Ciutadella, 1914.

L'autor inaugura amb aquest primer volum una biblioteca de *folk-lore balear* que promet fer un bon costat als aplecs de *Rondalles Mallorquines* publicats per Mn. A. Alcover. El llibre és particularment interessant per a nosaltres pel fet de precedir a les narracions una *Lleugera notícia de les principals particularitats dialectals del català de Menorca* (pàgs. XVII-XXVIII). Si bé les observacions que s'hi fan són solament amb el fi que els lectors de fóra puguin fer-se càrrec de com se parla a l'Illa i no tenen pretensions filològiques, algunes d'elles són prou interessants per a ésser consignades aquí. — Vocals : a) canvi de *a* en *e* en *freu* per *frau*, en *i* en *enimorat* per *enamorat*, i en *u* en *mu mare* per *ma mare*; b) canvi de *e* àtona en *i* en els verbs *pegar* i *deixar*, pronunciats *pigar*, *dixar*; c) conversió de *o* en *e* : *redó*, *rebust*, *veluntat*, per *rodó*, *robust*, *voluntat*, i en *u* en posició àtona fins en els possessius *mon ton*, *son*, que fan *mun tun*, *sun*; d) fusió de dues vocals contigües en una : *Mó*, *Aló*, *vés*, *vam*, *tuwó* per *Mahó*, *Alahó*, *veiés*, *veiam*, *tovalló*. — Consonants : a) distinció entre la *b* i la *v*; b) pronunciació de *amb* quan la paraula següent comença amb vocal i de *an* quan comença amb consonant; c) conversió de la *c* en *g* en *güidar* per *cuidar*, i en *n* en *llençons* per *lleccsons*; d) pronunciació de *g* per *d* en *carg*, *carguer* per *card*, *carder*, contra la *d* del dimi-

nutiu *cardessaret*; e) transformació en *v* de la *f* en *vins* per *fins*; f) vocalització de la *l* després de *a* (?) : *pauma*, *faus*, *aufaus*, *aubercoc*, *paupa*, *auva*, *escaufar*, etc.; g) desaparició total de la *l* palatal en *fúa*, *veet*, *baraa*, *aada*, per *fulla*, *vellet*, *baralla*, *allada*; h) conversió de la *p* en *b* en *àbit*, *bestanaga*, per *àpit*, *bestanaga*; i) supressió de la *r* final en els infinitius, llevat quan els segueix un enclític : *vení*, *vacà*, *podà*, però *venir-hi*, *cavar-ho*, *podar-la*. Aquesta supressió s'estén igualment a tots els substantius que perden tota *r* final etimològica, exceptuant *favor*, *or* i *tir*; j) pronunciació doble (?) de la *r* en els tres darrers exemples i quan la segueix encara una altra consonant : *favorr*, *orr*, *tirr*; *forrn*, *borrn*, *carrn*, *orrt* per *for*n, *bor*n, *carn*, *hort*; k) perdua de *r* en *mare*, *abre*, *quen*, per *marbre*, *arbre*, *quern*; l) canvi de *s* en *d* en *estidores* per *estisores*, i en *r* en *fantarma* per *fantasma*; m) addició de *t* en *premi*, *gremi*, que fan *prémit*, *grèmit*.—Morfologia : a) Supressió de l'article davant *Madona*, p. ex., *Madona no hi és*; b) ús de l'article *el*, *la*, solament davant de noms que expressen dignitat : *el Papa*, *la Verge*, *el Bon Jesús*, o per establir diferència entre paraules homònimes; c) freqüent aglutinació de l'article amb el substantiu : *un lamu*, *un lavi*, *una savia*, per *l'amu*, *l'avi*, *s'avia* (?); d) ús vivent de *-am*, *-as* i *-ot* com a augmentatius, i *-et*, *-ul·lu* com a diminutius; e) empleu de la preposició *de* darrera *tant*, *quant*, *molt*; f) ús dels numerals per centenes fins a tres mil; g) absència de la forma pronominal *mi*, reemplaçada sempre per *jo*, *amb jo*, etc.

Un *Vocabulari* ben interessant per a facilitar l'interpretació justa de les *Rondaies* clou el volum del nostre col·laborador.—P. B.

O. J. TALLGREN : *Glanures catalanes et hispano-romanes* (ser. I-IV), publicades en *Neuphilologische Mitteilungen*, t. XIII, XIV, XVI. Helsingfors, 1911-1914.

Aquest treball de O. J. Tallgren és una important contribució a l'estudi del lèxic i de l'etimologia del català. En els quatre articles que ha dedicat als problemes del nostre lèxic ha aclarit més d'un mot amb l'excel·lent mètode comparatiu de què s'és servit en ses indagacions. Sobretot són dignes d'atenció aquelles investigacions seves que s'estenen a tot el domini hispànic. La connexió que hi ha entre el lèxic castellà i el català és un dels temes més dignes d'estudi i dels que més resultats inesperats poden donar en vista de la poca consideració que fins ara ha merescut per part dels estudiosos del nostre lèxic, més atents generalment al domini provençal, el més directament enllaçat amb el nostre si s'atén als orígens.

Veus-aquí algunes de les més importants observacions que'ns ha suggerit el treball de Tallgren, tan ric d'intuïció lingüística i d'erudició filològica.

5, 64. AGURIUM. En nostre concepte pot donar-se com assegurada la pronunciació antiga de *abir* (resultat de *úi*, *uí*), no sols per la natural evolució de *u* entre dues vocals, sinó, a més, per estar aquesta pronunciació assegurada per la vivent avui del derivat *eberáy*, que, a més, demostra el desplaçament d'accent *úi* > *uí*. Quant al cas semàntic, l'exemple que en nostres *Estudis Etimològics* (Rev. dels Est. Universitaris Catalans, vol. VI, pàg. 294) vam aduir d'en R. Lull demostra que *averanys* tenia en català antic, a Mallorca, el sentit d'AGURIUM.

12, 42. ANGUSTIA. Afegir entre els mots de la família ANGUSTIA el cat. *angunia*, on veiem un compromís entre ANGUSTIA i AGONIA.

14. ANNUM. El cat. *ninou*, com sospita T., significa «el dia de Cap d'any» i no «Nadal», com ho prova aquest passatge de la *Crònica* d'en Jaume I: *e tenguerem lo Nadal a Alcaniç, e l'Aninou en Tortosa* (Ed. Aguiló, § 472, pàg. 466). *Ninou*, amb aquesta significació, és encara vivent en alguns dialectes catalans. Com se pot explicar la forma *ninou*? La *i* de la primera síl·laba deu haver sigut, despresa de la palatal *y* (*áy nou*), i la forma resultant (*a*)*vinou* se transformà, per una assimilació regressiva, en *ninou*.

28, 46. CERESSEA. CERESSEA + ARIA no donaria en català el resultat *cerezera* (tal com ho escriu T.). Comp. ant. cat. *esgleya* (ECCLESIA), *camisa*, etc. L'autor ha fet bé de rectificar-se en el segon article.

29. FLAMMA. Pot afegir-se als mots d'aquesta família el cat. *faramalla*, sortit de *flamaralla* amb una curiosa evolució de la seva significació.

33. MARE. El cat. *examorar* no sabíem relacionar-lo ni amb MARE ni amb HUMOR: amb MARE per la dissimilació *a* — *o*, que contradiu el verb *amarar*; ni tampoc amb *humor*, per l'inexplicable aïllament del producte català d'*humor* que sols ha donat mots erudits en les altres llengües romàniques.

38. SOMNUS. El *sòn* no significa «de temps qu'on dort», sinó l'acció de dormir.

41. UNUS. El cat. *exonar* creiem atrevit relacionar-lo com fa T., a UNUS. ¿No és més clar, fonèticament i semànticament, l'ètimon EX-SATIONARE? Comp. *assaonar*.

47. COGNITUS. *Condicia* significa també «netedat». No és gaire clara, en aquesta paraula, la derivació fonètica de COGNITUS. Sembla més aviat una adopció popular del mot savi *condició*. El fenomen semàntic d'un mot savi amb una significació abstracta, moral o intel·lectual, que's transforma dins la llengua popular en mot de significació concreta i material, és molt freqüent. Tenim molts exemples escollits d'aquest fenomen, en català, que reservem per a unes notes sobre semàntica catalana en preparació.

49. DELECTARE. Me sembla atrevit posar *dalit* en la matei-

xa família lèxica que *delit* (=plaer). Al costat de *dalit* tenim amb la mateixa significació el subst. *daler*, i, com aquest, no el sabríem separar de *adalerar*, que T. estudia sota LICERE.

50. DELICARE. Interinament pot romandre *endegar* sota -IN DELEGARE. Realment les formes dels altres dialectes hispànics que adueix en T. fan molta força en favor de la seva tesi. Afegirem que l'etapa **endelgar*, que busca T., la tindriem en el verb *engaltar* (pron. *engeltá*), metàtesi de **endelgar* amb influència de *galta* i que's aplica en el sentit del cast. *endilgar*, això és, «acomodar» «apuntar», «disparar», «afegir».

52. FLAMMULA. La nota final corregeix l'equivocació de T. en el primer article sobre aquest ètimon, fent sortir el cat. *llambregar* de FLAMMULA. Com diu T. en la nota final, s'ha de posar aquest mot en la família LAMP-, en la qual té un germà tan semblant com *llampegar*. La *r* de *llambregar*, d'on ve? Diríem que és filla de la contaminació amb *lámpara* si aquesta forma, que avui és viventa en català no fos de procedència castellana. La contaminació més probable en *llambregar* és la de *ombra*, contaminació que explicaria no sols la freqüència de la *r*, sinó la sonorització de la *p* en *b*, en contrast amb *llampegar*, on la *p* s'ha conservat per subsistència del record de l'arrel *llamp* com passa en molts dels seus derivats (*llampar*, *llampec*). Semànticament satisfà l'explicació de *llambregar* per la contaminació amb *ombra*, perquè aquest verb significa primitivament «mirar o brillar en l'ombra o en una mitja claror». Aquest sentit té en l'exemple de Verdaguer que cita T. — Un altre mot català es pot afegir a la família LAMP, i és *pampallugues* (*fer*), que's diu de la flama quan s'encén i s'apaga, i també, per aplicació, dels ulls. Aquest *pampallugues* es sortit d'un *llampallugues* (Comp. sic. *lampalughe* (mitja llum), compost de LAMP i LUCE.) En ant. català LUCE tenia representants: *lud* se llegeix en el *Saltiri* de R. Labruquera publicat per en Miret i Sans en el *Volum de treballs del Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó, dedicat al Rey Jaume I*, pàg. 170. Altre derivat de LUCE és l'ant. cat. *lugar*.

55. LICERE. La tesi de T. de relacionar el cat. *adalerar* amb LICERE s'apoya en el mot gascó *deleteret* («anxieté») i en el prov. *deleire* («tarder») que T. relaciona precipitadament, en nostre opinió, amb LICERE (l'ant. prov. era *lezer*). Semànticament és difícil sostenir aquesta hipòtesi. L'aspecte purament fonètic de la tesi de T. és realment temptador. Però la forma DELERUS (non DELIRUS), que surt en l'Appendix Probi (núm. 116) ens ofereix una etimologia massa clara per a rebutjar-la. Així és que ens estimem més admetre aquest DELERUS interinament, com ètimon de *adelerar*, mentre no se'n trobi un altre que fonèticament i semànticament sigui més satisfactori. Admetent com ètimon **DELICERARE*, tindriem el cas (que no deixa d'ésser un xic estrany)

d'un verb format sobre un altre verb de diferent conjugació.

59. PLICARE. No veig raó prou poderosa per a separar el cat. *blincar* de VINCULARE i posar-lo sota PLICARE. Mentre no se'ns assenyali una influència que expliqui satisfactoriament la presència de la *n*, no sabríem admetre aquesta etimologia.

60. *RANDA. El cat. *arràn* ens inclinem més a explicar-lo per un compromís entre RASANTE (de RASARE) i RADENTE (de RADERE), d'on *RADANTE, d'on RANT, RAN.

61. SEGUTIUS. *SEGUTIARE no pot donar en català el resultat *sojjar* (*sujá*); el resultat hauria sigut **sewár* (comp. PUTEARE > *poar*, PRETIARE > *prear*, RATIONARE > *raonar*, etc.

M. M.

(Seguirà.)

— La DIRECCIÓ acusa rebut als autors de les següents publicacions de les quals no pot fer una recensió detallada donat el caràcter del BUTLLETÍ:

H. VAISALA : Esp. et prov. *mejana* (Extret de *Neuphil. Mitteilungen*, t. XVI, 1914).

E. WAIBLINGER : *Zur Feststellung des Tonfalls in den romanischen Sprachen*. Halle, 1914.

F. MARTINEZ : *Discurs pronunciat en l'acte literari-musical celebrat el dia XX de febrer del any MCMXIV*. Valencia, 1914.

M. JAMPY : *Lliris, rores y violes cullits en les montanyes del Canigó*. Perpinyà, 1914.

L. GAUCHAT i J. JEANJAQUET : *La littérature patoise de la Suisse romande*. (Extret.) Neuchatel, 1912.

Revista de Filología Española dirigida per D. Ramón Menéndez Pidal. 1.ª i 2.ª. Madrid, 1914.

S'ha establert el canvi amb les revistes següents:

Vox. Internationales Zentralblatt für Experimentelle Phonetik, de Berlin.

Modern Language Notes, de Baltimore.

Bulletin du Glossaire des Patois de la Suisse romande, de Zürich.

Revista de Menorca, de Mahó.

Estudio, de Barcelona.